

Evropský sociální fond • Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti

Název exkurze	Divoká Šárka Typ: topografická, přírodopisná, vlastivědná; 16 zastávek
Organizace	Začátek: Masarykovo nádraží Náklady: Opencard Konec: Metro A „Dejvická“ Délka: 8 km, 3.00 hod + doprava
Hlavní pojmy	Šárecké údolí, hradiště Džbán, Bílá hora, epigenetické údolí, buližníky, meandry; přírodní amfiteátr
Přílohy	Mapa trasy, Metodické pokyny, Pracovní úkoly

č.	přesun	zastáv.	Výklad
1	--	před odjezdovou tabulí	<p>SRAZ: Masarykovo nádr. – v hale pod odjezdovou tabulí; metrem B „Nám.Republiky“ ZAHÁJENÍ: přivítání, představení, prezence, popis trasy, místo a čas ukončení; ! jízda na průkazku MHD – kdo nemá, zakoupí si jízdenku do Prahy-Veleslavína Popis jízdy – tento výklad podáme během srazu v hale</p> <ul style="list-style-type: none">• Masarykovo nádraží – nejstarší v Praze, 1845 přijel 1. vlak z Olomouce• Karlín – průmyslové město zal. 1817; 1909 zde vznikla naše OA – první 3 sídla• Moderní výstavba – vL nejv. hotel Hilton (Atrium); vP administrativní komplex• Negrelliho viadukt – pojedeme po něm 1,1 km, tech. památka (1850 Negrelli)• ostrov Štvanice – vL vodácký kanál a tenisový stadion; hodnotný Hlávkův most• Holešovice – vL vzadu novogot kostel sv. Antonína; dál vP Výstaviště• Stromovka – vP; Král. obora, později veřejný park; tunýlek, Letná (poblíž Sparty)• Dejvice – vP cenné historické nádraží (1874); vL staveniště – budování tunelu – dál za stromy vL Ořechovka – dobrá adresa, vily <p>→ nástup do vlaku směr Kladno (malá souprava Regionova, z koleje vL); odjezdy v 30; ! zdůraznit samostatný výstup vL na 3. zastávce Praha-Veleslavín; jízda trvá 20' VARIANTA: při výpadku vlaku tramvaj č. 26 na zastávku „Nádraží Veleslavín“ (28') VARIANTA: zkrácená verze exkurze začíná na konečné tram č. 20,26 „Divoká Šárka“</p>
2	přes trať a ulici 300 m	před školou	<p>Vokovice • historie – velký dvůr s chalupami a vinicemi vlastnila svatovítská kapitula – ještě v pol. 19. st. jen 20 domů; rozvoj koncem 19. st. – přev. dělnické obyvatelstvo – 1922 připojeny k Praze; souč. Prahy 6, 12 tis. obyvatel; též sídliště Červený vrch</p> <ul style="list-style-type: none">• památky – zde škola; dál: pomník obětem světových válek• Evropská třída – frekventovaná trasa z Dejvic k Pražskému okruhu a dál k letišti• metro – dokončuje se zde stanice „Veleslavín“ – ražená, v hloubce 20 m – na prodloužení linky A z Dejvické do Motola – 6 km, 4 stanice, otevřena asi 2014
3	ulice, chodník, červená 1800 m	nad sadem	<p>→ <i>podél školy, přes parčík, dolů ke kurtům, dál po červené lesem a okrajem lesa</i></p> <p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 1 Přírodní amfiteátr v Divoké Šárce – historie, zánik, obnovení, aktuální představení</p>
4	chodník červená 200 m	skalní vyhlídka	<p>1. vyhlídka – pod námi je nesmírně rozmanitá krajina Divoké Šárky</p> <ul style="list-style-type: none">• soutěska Dívčí skok – vP, obě strany jsou téměř v zákrytu; zářez v buližnicích – vedle nás vP je na začátku bližšího hřbetu (Dívčí skok) „oficiální“ vyhlídka – na vzdálenějším hřbetu: další vyhlídka přístupná cestou z údolí (trochu vidět)• dno údolí – malebně umístěné koupaliště, dál vP hospoda Dívčí skok• údolí – vL; má ráz široké kotliny v měkkých horninách; malebné lesy, sadů, louky

			<p>– téměř po vrstevnici ji obchází žlutě značená cesta – vhodná i pro kolo či běžky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Džbán – <i>dál vL</i>; plochý travnatý vrch s někdejšími hradištěm; údolí kolem něj vytváří velký oblouk (z našeho pohledu ukrytá soutěska Džbán); <i>tudy půjdeme</i>
5	chodník, červ. 400 m	vrchol Džbánu	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 2</p> <p>Vyhledka z vrchu Džbán – <i>Džbán, soutěska Dívčí skok, letiště, Liboc, Evropská třída, soutěska Džbán, letohrádek a obora Hvězda, Bílá hora, sídliště Petřiny a Červený vrch</i></p> <p>Hradiště Džbán • počátky – osídlení už od st. doby kamenné; v 6.st. příchod Slovanů</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozmach – do pol. 9. stol., hradiště možná bylo mocenským centrem středních Čech (nálezy luxusních předmětů), s rozvojem Pražského hradu význam klesal • zánik – někdy poč. 10.st.; ze zapomenutí znovu vyzvedli až archeologové v 19.st. <p>– vyhlášeno národní kulturní památkou</p> <ul style="list-style-type: none"> • umístění – rozsáhlý areál 25 hektarů, tvořily 3 části: hradiště (<i>ploché temeno zde</i>) <p>– vnitřní a vnější předhradí (<i>směrem odkud jsme přišli</i>); hradiště bylo též naproti</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochrana – ze 3 stran ostrohu jsou skalní srázy <p>– opevnění tvořily hliněné valy s dřevěnými kůly; dodnes je trochu rozpoznáváme</p>
6	chodník, červ. 600 m	hráz naproti přepadu	<p>Přehradní nádrž Džbán • vodní plocha – délka vzdutí 800 m, max hloubka 8 m</p> <ul style="list-style-type: none"> • hráz – zemní sypaná dlouhá 75 m, elegantní kruhový přepad; dokončeno 1968 <p>– rozloha 18 ha je menší ze dvou pražských přehrad (dvojnásobná je Hostivařská)</p> <ul style="list-style-type: none"> • funkce – především rekreace: <i>vL</i> je koupaliště s nudapláží; též rybaření, bruslení vyrovnává průtoky na potoce <p>Šárecký potok – jako Litovický potok pramení kousek za hranicí Prahy u Hostovic</p> <p>– tady se 2x protisměrně obrací, až pod přehradou se nazývá Šárecký potok</p> <p>– vytváří krásné hluboké údolí, v Podbabě vtéká zL do Vltavy; měří 22 km</p> <p>Výhled • Citybank – <i>za koncem přehrady</i>; „krychle“, významná stavba ze 70. let 20. st.</p> <p>– pokročilá železobetonová konstrukce nesena 4 pilíři</p> <ul style="list-style-type: none"> • soutěska Džbán – <i>na opačné straně od přehrady</i>; název dle typického profilu
7	asfaltová cesta, červ. 300 m	na 2. můstku	<p>Přírodní rezervace Divoká Šárka • vyhlášení – jako první v Praze 1964, 25 hektarů</p> <p>– asi nejatraktivnější pražská příroda, s nadsázkou „horská divočina ve velkoměstě“;</p> <p>– součást nejstaršího pražského přírodního parku „Šárka – Lysolaje“</p> <ul style="list-style-type: none"> • geologie – hluboký zářez Šáreckého potoka v tvrdých buližnicích a břidlicích <p>– na nich leží při okrajích zbytky vodorov. křídových sedimentů (pískovce, opuky)</p> <p>– 2 nápadné soutěsky a mezi nimi plošina; <i>nad námi</i> divoce rozeklané 80 m útesy</p> <ul style="list-style-type: none"> • vegetace – na jižních svazích a na plošinách teplomilná stepní společenstva <p>– naopak severní svahy a dno chladnomilná; dál jsou zamokřené louky na říční nivě</p> <p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 3</p> <p>Soutěska Džbán – <i>epigenetické údolí, buližník</i></p>
8	asfaltová cesta, červ. 600 m	boule před koupalištěm	<p>Koupaliště • historie – býval zde rybníček mlynáře Veselíka (též název U Veselíka)</p> <p>– v pol. 20.st. byly vybetonovány 2 bazény; pramenitá voda bývá čistá a chladivá</p> <ul style="list-style-type: none"> • současnost – jedno z nejromantičtější umístěných koupališť v Čechách <p>– tradičně lidové prostředí: dřevěné kabinky, volejbal, pingpong, trávnik, kiosk</p> <p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 4</p> <p>Dívčí skok – <i>původ názvu údolí, legenda o Šárce, inspirace v umění, Lovci mamutů</i></p>
9	asfaltová cesta 300 m	za můstkem naproti restauraci	<p>Turistika – od 2. pol. 19.st. oblíbené výletním míst; zváno též České Švýcarsko</p> <ul style="list-style-type: none"> • trasa výletů – návštěvníci přicházeli z opačné strany než my: od konečné tramvaje v Dejvicích přes Tichou Šárku; jednalo se tedy o celkem náročný celodenní výlet • občerstvení – byly zde četné restaurace, kavárny, kiosky; většina jich už zanikla • turistické cesty – <i>vL</i>: červená stoupá vzhůru na vyhlídku (<i>viděli jsme ji shora</i>); dál lze pokračovat třeba žlutou okružní stezkou po vrstevnici k tramvaji

			<p>Restaurace Dívčí skok – pod námi • historie – usedlost ze 16. st., později mlýn – od konce 19.st. oblíbená výletní restaurace; za 1. republiky zde prý bývalo obsazeno až 100 stolů (plus stojící u stánků); elektřina sem zavedena teprve 1977 • nyňi – dnes jediná fungující restaurace v Divoké Šárce; vkusný interiér, sezení venku, příležitostně letní divadlo; <i>otevřeno jen o víkendech, příp. v sezóně od 14 h</i> → <i>cestou uvidíme vL</i>: na štítu vyobrazení Ctirada a Šárky</p>
10	asfaltová cesta 400 m	za můstkem vP lavičky	<p>Soutěska Dívčí skok – 2. zářez potoka do buližníků; kratší než soutěska Džbán • pamětní deska – <i>na skále za námi</i>; politici Kramář a Rašín zde údajně v úkrytu před rakouskou policií sepsali návrh československé ústavy Šárecký potok – zde teče na svých náplavech (niva) a meandruje • meandry – zákruty vzniklé boční erozí při vychylování proudu; název řeky v Řec. – vnější nárazový břeh je vymílán, při plochem vnitřním břehu se nanáší materiál; – volné meandry v rovině se často mění: šije může být zaškrcena, vznikají ostrůvky. slepá ramena, jezírka – <i>pozorujte cestou</i> Lesy – lesnatost Šáreckého údolí je vysoká, tvoří souvislý pás od Džbánu po Jenerálku • původní – teplý suchý ráz; převládaly dubohabřiny, na sev. svazích bučiny, – v říční nivě podmáčené louky s olšínami; tato původní skladba téměř zanikla • současné – později lesy vykáceny, převládly pastviny a sady – koncem 19.s. nová výsadba, bohužel cizorodými dřevinami (akát, borovice, smrk)</p>
11	asfaltová cesta 300 m	u příjezdové cesty za mlýnem	<p>Čertův mlýn – vP; objekt ze 17.st.; pův. Tučkův mlýn, neznámo proč název Čertův – později přeměněn na restauraci (po válce zrušena), v 60.l. určeno k demolici – další majitel-výtvarník zrekonstruoval, zřídil ateliér; zapsáno jako kult. památk Přírodní amfiteátr – nachází se v horní části svahu nad námi vP (odtud nevidět) – viz výklad na začátku exkurze Suťovisko – <i>dál ve svahu vP</i>; malebná scenerie, vzniklo rozpadem skalních útesů</p>
12	asfaltová cesta 400 m	most před usedlostí	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 5 Hospodářská činnost – <i>usedlost Želivka, osídlení a hospodaření v Šáreckém údolí, mlýny, současná výstavba, zachovalost přírodního prostředí</i></p>
13	hliněný chodník 800 m	naproti bufetu	<p>Usedlost Vizerka – vL; nevelký rozpadající se domek z 19.st., původ názvu není znám – <i>vedle vP</i>: soudobý obytný dům; <i>blíže vP</i>, viz <i>nápis</i>: bývalá kavárna – stánek – <i>za potokem</i>; mj. nabízí opékání špekáčků na ohni; otevřen o víkendech Přírodní památka Vizerka – <i>nad usedlostí</i>; skalnatý svah s teplomilnou vegetací – pak odlesněn, užíván jako pastvina; nyňi husté křoviny, při úpatí pův. habr, dub</p>
14	chodník, červ. 200 m	naproti tunýlku	<p>Přírodní památka Jenerálka – nápadný skalní hřbet tvořený starohorními břidlicemi • štola – krátká průzkumná, neúspěšné hledání Fe rudy; <i>lze navštívit</i>; vzadu lůmky • vegetace – ukázka rozdílnosti v závislosti na jižní nebo severní orientaci svahu Horní a Dolní Šárka – <i>pokračování údolí pod Jenerálkou</i> • příroda – údolí otevřenější, méně skalnaté; i zde jsou ve svazích chráněná území • osídlení – hustší než v Divoké Šárce, ovšem převládá poklidný ráz; – na j. svazích byly viniční usedlosti, v údolí mlýny; později měněny na restaurace • turistika – doporučeno spíše pro kolo; údolím vede autobusová linka MHD č. 116 Dubový mlýn – <i>1/2 km údolím níže</i>; původní historický mlýn přestavěn na vilu – vedle vznikla nepřístupná luxusní čtvrť se 12 vilami (i přes 30 mil Kč) – bezohlednost developerů zde uzavřela veřejnosti kus Šáreckého údolí s rybníkem</p>
15	chodník, červ. 1200 m	před zámkem	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 6 Usedlost Jenerálka – <i>původ názvu, historie, popis, současné využití</i></p> <p>Nebušice • obec – <i>plošina nad námi, nevidět</i>; městská část v Praze 6; 3 tis obyv – kdysi panství Strahov. kláštera; vilová výstavba je nešetrně u chráněných území • Jenerálka – <i>obec zde</i>; součást Nebušic, archeologické nálezy od doby kamenné; – <i>v centru na kopečku zhlédneme</i>: kostelík sv. Jana</p>
16	chodník,	zastávka	<p>→ <i>dál chodníkem kolem restaurace; na silnici vL je zastávka;</i></p>

vL silnice 300 m	MHD	<p><i>naproti vL výletní <u>restaurace</u> – v případě zájmu možnost občerstvení</i></p> <p><i>→ <u>autobus</u> – na příkazku MHD; dosti frekventované, pojedeme směr vP od příchodu</i></p> <p><i>– bus vystoupá lesem do Dejvic, končí na metru A „<u>Dejvická</u>“ (jízda pouze 7');</i></p> <p><i>– linka č. 116: pro zájemce, lze vidět zbytek Šárky, končí také na Dejvické</i></p> <p><i>ROZLOUČENÍ – vysvětlit dopravu zpět, poděkovat za účast, popřát hezký zbytek dne</i></p> <p><i>– zde je akce <u>ukončena</u>, přejezd autobusem a dál metrem je už individuální</i></p>
konec		